

בגמ': וחלב בהמה טהורה מנ"ל דשרי, איילימא מדאמר רחמנא
בשר בחלב וכו'.

במכתבי תורה לאדמו"ר האמרי אמת זצ"ל (מכתב ק"ה,
במענה לבנו אדמו"ר הבית ישראל זצ"ל) הביא
מה שהקשה לו למה לא נדחה, דלעולם חלב אסור משום
אבר מן החי, ובשר בחלב איצטריך, לדעת רש"י טעם
כעיקר אינו אלא מדרבנן, ואם כן לא הי' הבשר נאסר, ולהכי
איצטריך לאסור משום בשר בחלב.

ותירין ע"ז האדמו"ר האמרי אמת זצ"ל: הלא כדמתרין
בש"ס דצריך לאיסור בישול [כדאמר: משכחת לה
למלקי על בישולי, ופירש"י: דאיצטריך למיכתב בי' ללקות
על בישול], ומשם הוא הוכחה דבבשר וחלב טעם כעיקר,
ודרך בישול אסרה תורה (חולין ק"ח ע"א), א"כ בתירין
הגמרא נכלל הכל, ויש בכלל מאתים מנה.

★ ★

בגמ': וחלב בהמה טהורה מנ"ל דשרי וכו'.

ולמה היה ראוי לאסור החלב, אילולא שמצינו שהתורה
חידשה להתיירו? מבואר בגמרא, כי לדעת רבי מאיר
"דם נעכר ונעשה חלב", הרי מקודם היה דם והאוכלו בכרת
- והיאך היו יכולים להתיירו אם לא שהתורה התירתו (עי'
שו"ת נודע ביהודה מ"ת יו"ד סי' לו, שו"ת חי' הרי"ם יו"ד
סו"ס ו', חזו"א מנחות סו"ס כג). ואילו לדעת רבי יוסי,
שחולק וסובר שאין החלב בא מן הדם, אמרו בגמרא:
"הואיל וליכא מידי דאתי מחי ושרייה רחמנא, והאי חלב כי
אבר מן החי הוא..." והיינו, שהיה מן הראוי לאסור החלב
כדין אבר מן החי.

וחלקו האחרונים בהגדרת הדבר שיש לאסור החלב מחמת
שהוא יוצא מן החי - כמו אבר מן החי, שהרי קשה
להגדיר את החלב כאבר ממש, שהרי אין בו צורת אבר כלל.
ומשו"ה כתבו הרבה מהם (עי' לשון הש"ך סי' פא סקי"כ,
מהרי"ט אלגאזי פ"א דבכורות אות ב סקז, שו"ת האלף לך
שלמה יו"ד סי' שכ"ב שו"ת עונג יו"ט סי' טו) שאם היינו
אוסרים אותו מטעם אבר מן החי, היה יסוד איסורו כאיסור
בשר מן החי, כי בזה יתכן שנכלל כל דבר הבא מן החי,
ואין צורך שיהיה בו צורת אבר, כי על כזית בשר מן החי
לוקין גם כשאין בו צורת אבר.

בשו"ת חי' הרי"ם (יו"ד סוף סי' ז') כתב לחדש [ועיין
באתון דאורייתא (כלל ד' אות א')] מש"כ בדברי
החידושי הרי"ם] שדם שבישלו ממעטין רק שאין בו "איסור
כרת", אבל יש בו איסור דאורייתא, דלא גרע מ"יוצא מן
הטמא" שכתב הרמב"ם (הל' מאכל"א פ"ג ה"ו) "דילפינן
מ"בת" היענה שביצת עוף טמא, וכל היוצא מן הטמא, אסור
מן התורה ואין לוקין עליו - כחצי שיעור", ומהאי טעמא
גם דם שבישלו אסור מן התורה כיון דיצא מן הדם.

ובזה מיישב מה דאיתא הכא שחלב חידוש הוא מה
שהתורה התירתו, שהרי "דם נעכר ונעשה חלב",
וקשה דהרי אחרי שנעשה חלב בודאי אינו ראוי לכפרה -
לזריקה על גבי המזבח, וא"כ אין זה חידוש מה דשרי חלב,
שהרי זה לא חמור יותר מדם שבישלו?

אולם להנ"ל ניחא, שהרי גם בדם שבישלו יש איסור מה"ת
משום "יוצא מן הטמא", ולכן גם חלב חידוש הוא
שלא נאסר משום "יוצא מן הדם".

★ ★

והנה דברי החידושי הרי"ם כאן הם מחודשים, דלכאורה
יש לחלק דלא אמרינן יוצא מן הטמא אוסר רק בדבר
שהאיסור עומד באיסורו - וממנו יוצא דבר אחר, כמו חמור
שנולד מפרה, אבל היכי שהאיסור עצמו נשתנה - כמו כאן
שהדם נעשה חלב או שבישלו הדם, יש לומר דבזה ליכא הך
איסור ד"יוצא מן הטמא".

ונראה דדבר זה תלוי במחלוקת ראשונים, שהרא"ש
בברכות (פ"ו סי' ל"ה) הביא מהרז"ה שהמוש"ק
דהיינו דם חיה שנהפך לבשמים אסור באכילה, ורבינו יונה
מתירו כיון שנשתנה לדבר אחר. ויש לומר דבזה תליא
פלוגתתם, שהרז"ה סובר שאע"פ שנשתנה האיסור, ה"ז אסור
מטעם "יוצא מן הטמא" [וכך כתב החתם סופר בתשו' (או"ח
סי' ל"ט סוף ד"ה וז"ל הראב"ד)], ורבינו יונה סובר דכל
זה הוא דוקא באיסור שעומד בעינו, אבל איסור עצמו
שנשתנה אין בו משום איסור "יוצא".
(בשבילי הקרבנות להג"ר ש"ב ליברמן ז"ל מלונדון - צפת סי' ל"ג)

★ ★